

Артем Вербовий
студент гр. Фвнм-12,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця
Науковий керівник: к.е.н., доцент Вікторія Руденко

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПЕРЕЛІКУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ ДЕРЖАВ- ЧЛЕНІВ ЄС ТА УКРАЇНИ

Багатовікова історія розвитку податкових відносин свідчить про те, що акцизний податок є одним з найбільш надійних джерел доходів бюджету. Перелік підакцизних товарів може істотно відрізнятися у різних державах і в різні періоди часу, проте через відносну простоту адміністрування акцизний податок є одним із важливих елементів податкової системи будь-якої держави. В сучасних умовах необхідність існування та застосування акцизного податку, окрім його використання в фіскальних цілях, пов'язана з потребою державного регулювання економічних та соціальних процесів. Серед останніх можна виділити: регулювання споживання продукції, що завдає шкоди навколишньому середовищу та здоров'ю людини; перерозподіл доходів населення; перерозподіл доходів, одержуваних від виготовлення та реалізації продукції, у виробництві чи видобутку яких держава є монополістом.

Акцизом є непрямий податок, що включається у вартість товарів визначеної номенклатури та застосовується в обов'язковому порядку на всій території держави. Особливістю, що відрізняє акцизний податок від інших непрямих податків, є те, що зона його поширення обмежується переліком товарів, які визнаються підакцизними товарами (продукцією).

Оптимальними об'єктами акцизного податку вважаються товари, які породжують негативні зовнішні ефекти (алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти тощо). Необхідність скорочення або ж часткового усунення їх негативного впливу на життя та здоров'я населення, а також на навколишнє природне середовище обумовлює запровадження специфічних акцизів як інструментів податкового регулювання процесів виробництва та споживання таких товарів [1, с. 176].

Акцизне оподаткування є найбільш гармонізованим з точки зору вибору об'єктів податку, тобто. переліку підакцизних товарів. Так, усі держави-члени ЄС запровадили обов'язкове акцизне оподаткування таких товарів [2]:

- 1) енергетичні продукти та електроенергія;
- 2) алкоголь та алкогольні напої;
- 3) тютюнові вироби.

Крім того, держави-члени ЄС можуть стягувати національні акцизи для конкретних цілей, за умови, що вони відповідають правилам оподаткування ЄС, які застосовуються до акцизного податку, що стосується визначення податкової бази, розрахунку, стягнення та моніторингу податку.

Національні акцизи на товари, не гармонізовані на рівні ЄС, стягуються

виключно на користь відповідної держави-члена ЄС. Зокрема до таких підакцизних товарів належать [3]:

- у Бельгії: безалкогольні напої, кава, багаторазова упаковка для напоїв;
- у Греції: кава;
- у Данії: кам'яне вугілля, буре вугілля та кокс; кава; шоколад і солодоші; морозиво; батареї й акумулятори та вживані батареї й акумулятори; електричні лампочки; упаковка, сумки, одноразовий посуд та ПВХ-плівка; продукти, що містять полівінілхлорид і фталати; добрива; пестициди; речовини, що руйнують озоновий шар; хлоровані розчинники; енергетичні продукти з вмістом сірки;
- в Естонії: упаковка товарів
- в Іспанії: фторовмісні парникові гази та продукти або обладнання, що містять ці гази; одноразова пластикова упаковка;
- на Кіпрі: транспортні засоби (за винятком електромобілів), вироби з порцеляни та кристалу, рибна ікра та її замітники, копчений лосось і осетер;
- у Латвії: безалкогольні напої, кава;
- на Мальті: усі види цементу; пневматичні шини; питна вода; жувальна гумка; безалкогольні напої; пластикові мішки та пакети; туалетне приладдя та засоби для прання; будівельні деталі та інші пристрої;
- у Нідерландах: вугілля, безалкогольні напої, водопровідна вода;
- у Німеччині: кава, попередньо змішані напої;
- у Польщі: легкові автомобілі;
- у Португалії: безалкогольні напої з додаванням цукру;
- у Румунії: кава,
- у Фінляндії: упаковка напоїв, безалкогольні напої;
- у Франції: безалкогольні напої; меблі та вироби з дерева; годинники, ювелірні вироби, біжутерія, вироби ювелірних чи срібних справ майстрів; посуд та столові прилади; одяг; шкіряні вироби; будівельні матеріали; розвиток ливарної промисловості; пластмаси; рослинні та тваринні жири й олії; розвиток паперової, картонної та целюлозно-паперової промисловості;
- у Хорватії: безалкогольні напої, кава, транспортні засоби;
- у Швеції: пестициди, хімічні речовини у деяких електронних пристроях, поліетиленові пакети.

На шляху до євроінтеграції Україна практично гармонізувала перелік підакцизних товарів з країнами ЄС. Так, до підакцизних товарів належать [4]:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу «живого» бродіння);
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;
- рідини, що використовуються в електронних сигаретах;
- пальне, у тому числі товари (продукція), що використовуються як пальне для заправлення транспортних засобів, обладнання або пристроїв з двигунами внутрішнього згорання;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;

– електрична енергія.

Особливістю наближення українського законодавства з акцизного оподаткування до директив ЄС, порівняно з державами, що проводили таке наближення в процесі вступу до Співтовариства, є відсутність необхідності імплементувати всі директиви, якими регулюється справляння акцизного податку. Так, Угодою про асоціацію введення положень одних директив ЄС з акцизного оподаткування не передбачено, а запровадження положень інших директив має відбуватися поступово, виходячи з майбутніх потреб України. Зазначене дає змогу проводити політику поступової гармонізації акцизного оподаткування, котра надала би вітчизняним підприємствам можливість адаптуватися до її наслідків та сприяла б зменшенню можливого негативного впливу на зайнятість і податкові надходження до бюджетів [5, с.26].

Таким чином, акцизний податок є податком на соціально-шкідливі, але споживані товари, доходи від їх реалізації яких повинні використовуватися в напрямі створення економічних умов для скорочення споживання підакцизних товарів, стимулювання наукових досліджень у процесі виробництва таких благ, які знижували б соціальні витрати суспільства в процесі споживчого вибору на користь підакцизних товарів. Однак, очевидно, що вирішити проблему споживання продукції, що здійснює негативний вплив на організм людини та екологію країни, лише коригуванням переліку підакцизних товарів на даний момент неможливо. Вирішивши завдання наповнення бюджетного фонду та охорони здоров'я й довкілля, у держави з'являться інші проблеми, пов'язані зі зниженням попиту та пропозиції на ринку, збільшенням безробіття, функціонуванням тіньового сектору. Тому необхідна раціоналізація системи акцизного оподаткування шляхом оптимізації групи підакцизних товарів та скорочення витрат на адміністрування акцизного податку.

Список використаних джерел

1. Заклекта-Берестовенко О. С., Кізима А. Я. Фіскальний та регулюючий аспекти акцизного оподаткування в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2014. Вип. 9-1. Ч. 1. С. 175-179.
2. Council Directive (EU) 2020/262 of 19 December 2019 laying down the general arrangements for excise duty (recast). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020L0262&from=EN> (дата звернення: 15.04.2022).
3. Excise duties. URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/excise-duties> (дата звернення: 15.04.2023).
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Дата оновлення: 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.04.2023).
5. Соколовська А. М. Податкові аспекти ACQUIS ЄС як орієнтири вдосконалення акцизного податку в Україні. *Фінанси України*. 2016. № 12. С. 21-44.